

MEDEDELINGENBLAD

VAN

HEEMKUNDEKRING

"PEELLAND"

Oktober 1972

bezorgd 28 oktober  
totale kosten f. 43,62

We zouden graag op donderdag 2 november as.  
naar Asten willen gaan. En wel naar het  
"Klokkenmuseum".

Vertrek om 19.30 uur bij het bekende punt  
(Passage). We willen met eigen wagens gaan.  
U kunt zich opgeven bij

Br. B. v.d. Ven,  
Ruysbroecklaan 50, Helmond.  
tel. 22771

WIST U DAT:

er in het vorige mededelingenblaadje  
geen "wist U dat" stond.

de excursie naar de tentoonstelling  
"oude ambachten en moderne industrie"  
een groot succes was en we 32 pers. telden.  
de excursie Kempenroute totaal verregend  
is maar er toch een zeer gezellige sfeer  
heerste en er 40 pers. aan deelnamen.  
de kring "Peelland" oude en moderne  
brievenhoofden en advertenties aan 't  
verzamelen is.

wij in deze op Uw aller medewerking  
rekenen en het daarom goed zou zijn als  
U nog iets had liggen waar U geen  
waarde aan hecht, het dan aan de secr. (

van Uw Kring te sturen.  
alles welkom is vooral oude programma-  
boekjes.

de excursie naar de tentoonstelling in  
Gemert fantastisch is geweest en iedereen  
zeer voldaan was.

Onze kring een tentoonstelling georganiseerd  
heeft bij de opening van het Dr.  
Knippenberg-College.



Vervolg van:

Het Waterschap de Aa beneden Helmond.

Inmiddels was een commissie ingesteld door de regering en belast met een onderzoek naar de mogelijkheid van een waterlossing der riviertjes op de scheepvaartkanalen, met de haar opgedragen taak bezig. Deze is tenslotte tot een bevredigend resultaat gekomen en in de laatst gehouden vergadering van het hoofdbestuur van het waterschap, dato 29 okt. 1923, kon worden meegedeeld, dat met de Rijkswaterstaat een overeenkomst getroffen was, inzake den afvoer van het water. Toen dit eenmaal vast stond, konden de plannen veel eenvoudiger en heel wat minder kostbaar worden opgezet. Deze nu zijn door den Heer Bongaerts uiteengezet in de laatst gehouden vergadering. Volgens deze voorlopige plannen zal een deel van het water van de Aa nabij sluis negen op de Zuid-Willemsvaart geloosd worden. Hierdoor zal de waterstand tusschen genoemd punt en sluis zes voor een goed deel kunnen beheerscht worden. Verder zal een afvoerkanaaltje gegraven moeten worden van den Landweerschen loop, nabij Erp, tot sluis 6 op de Donk, waardoor al het peilwater dat door verschillende loopen en beeken wordt aangevoerd, kan afgeleid worden. Nog is ontworpen een breede bermsloot vanaf de Lieshouse vennen, eveneens in de richting van sluis 6. Aan de Zuid-Willemsvaart zelf zullen geen andere werkzaamheden verricht behoeven te worden, dan alleen het leggen van een paar spui-duikers. Het hoofdbestuur verklaarde zich unaniem ingenomen met deze plannen en besloot deze te zenden naar den Heer Minister van Waterstaat ten einde zijne voorloopige goedkeuring en toezegging

financieelen steun van Regeeringswege te verkrijgen. Ook zou Z. Ex. den Minister van Waterstaat worden aangedrongen zo veel mogelijk spoed te betrachten opdat verschillende werken nog tijdens de heerschende werkloosheid konden tot stand gebracht worden. Daarom is ook het verzoek gericht om adhesie te betuigen met deze plannen aan de gemeente binnen het waterschap gelegen, aan de Rijkscommissie voor werkverruiming en de organen voor arbeidsbemiddeling binnen dit ressort. Wij kunnen ons voorstellen, dat door de ingelanden van het waterschap de AA, den strijd die binnen het stroomgebied van de Dommel met belangstelling gevolgd wordt en dat ook zij reeds met eenige huivering het eerste aanslagbiljet tegemoet zien. Toch meenen wij, dat die vrees wel enigszins ongegrond is. Er is nl. een groot onderscheid in den financieelen opzet van beide waterschappen. Dat van de Dommel begon met een oude schuld van + f. 400.000,- terwijl dat van de AA met een schoone lei voor den dag kan komen. Zijn wij goed ingelicht, dan zou de voorlopige opzet, zoals die in de laatste vergadering is besproken, ongeveer 1 miljoen kosten. Wordt hierin op de gebruikelijke wijze bijgedragen door het Rijk  $\frac{1}{2}$  en door de Provincie  $\frac{1}{4}$ , dan zal op het waterschap zelf ongeveer 2½ ton komen te rusten. Het waterschap is ongeveer 40.000 ha groot, zoodat de kostprijs + f. 6 50 per ha zou bedragen. De omslag zal dan voor het dekken van de rente en aflossing beheer en onderhoud globaal berekend nog een heel eind beneden den gulden per ha blijven. Wanneer later de bemalingswerken nabij Den Bosch tot stand zullen gebracht zijn, zal de aanslag wel iets hooger worden, maar dan zal de aanslag ook langs den meer billijken weg der klassificatie geheven worden. Voor men



echter met deze grootere werken een aanvang maakt, zal stellig het hoofdbestuur de ingelanden wel eens laten meespreken. Want, al zijn de omstandigheden in dit waterschap heel veel beter dan in het naburige, toch zal met de onverkwikkelijkheden die daar zijn voorgevallen hier het bestuur zijn voordeel doen. Wij geloven dan ook niet, dat zich dergelijke onaangenaamheden zullen voordoen en wij meenen met gerustheid te mogen zeggen, dat alle ingelanden in volle vertrouwen het moeilijke voorbereidende werk in handen van het hoofdbestuur kunnen laten. Wij twijfelen er zelfs niet aan, of de meeste ingelanden zullen met graagte hun offertje brengen dat klein is - vooral als men het beziet in verhouding tot de groote voordeelen, die het waterschap de AA voor deze streken belooft te brengen.

Overgenomen uit de Zuid-Willemsvaart van  
10 november 1923.

Br. B. v.d. Ven.

---

# DE WATERTOREN VAN HELMOND

De pompen gaan verdwijnen. Binnenkort zal iedereen waterleiding in huis hebben. De watertoren nadert zijn voltooiing. Deze en dergelijke koppen hebben vermoedelijk boven het "Nieuws van de Week" gestaan in 1899. In "Eigen Haard" van 4 maart 1899 lezen wij een uitvoerig verslag van de ramp, die Helmond trof op 10 februari van bovengenoemd jaar. Wij geven hier een letterlijk verslag uit "Eigen Haard".:

Het nijvere Helmond is een fabriekstad, welke zich van jaar tot jaar uitbreidt en die zich in een grooten bloei mag verheugen. Bovendien een plaats waar men met de tijd meegaat. Zoo was men in den jongsten tijd bezig met het aanleggen van een waterleiding, waarmede de geheele gemeente zou worden gebaat. Heel Helmond verheugde zich reeds in het schone vooruitzicht; nog enkele weken slechts en de nieuwe waterleiding zou geopend worden, en ziet, plotseling viel deze hoop in duigen. Thans is de opening voor onbepaalde tijd uitgesteld. 't Was als een donderslag bij helderen hemel. Met klinkende belangstelling had men van dat toevallig kunnen zien hoe de bouw van den hoogen watertoren verderde, totdat het steigerwerk werd afgebroken en het gevaarte daar tot verbazing van het landvolk als een rausachtige paddestoel stevig stond te midden van de slanke fabriekspijpen. Alles was in orde en de kloos scheen bestemd om de eeuwen te tarten. Op de tienden februari had menigeen nog naar den toren gekeken, met zekere voldoening dat het werk voleindigd was en



tegelijk met een zweem van ongeduld: eilieve, waar wachtte men op nu de toeren gereed was gekomen?. Edoch, vergankelijk is hier alles beneden. In den avond van dien zelfden dag, om streeks 10 uur, werd Helmond opgeschrikt door een donderend geraas; zelfs op grooten afstand werd het gehoord als het gerommel van een onweder. In weinige oogenblikken verspreidde de tijding zich door de stad en van alle kanten snelden de menschen naar de plaats des onheils. De watertoren was ingestort ! ! !

Hoe dit eigenlijk gebeurd was wist men niet direct te zeggen, maar gelukkig was spoedig de zekerheid verkregen dat er althans niemand in het gebouw was geweest en er dus geen menschenlevens waren te betreuren. In weinige seconden was het kostbare werk van vele weken onherstelbaar vernield. Het gehele metselwerk vormde één puinhoop, in het midden waarvan het reservoir bleef staan. Het reservoir zelf, - volgens de constructie van prof. Intze, door den heer Neuman te Eschweiler geleverd en gemonteerd, - had weinig geleden, al viel het van eene hoogte van ongeveer 25 m. Het omhullingsijzer was verschrikkelijk toegetakeld en natuurlijk geheel en al uit den vorm. De betonoverdekking werd nog door de straalbalken gedragen en was maar weinig gehavend. De omhullingsmuur was geheel tot puin gevallen. De bodem van het reservoir was nog dicht, hetgeen opgemaakt uit het feit, dat het water (het reservoir was juist gevuld) slechts uit één gescheurde plaat was gevloeid en toen gelijk een bandjir een enorme verwoesting op het terrein heeft veroorzaakt. De buisleidingen in de toren waren totaal vernield. Een raam boven den eersten zolder was 30 à 40 m' ver weggeslingerd;

de Hoofddeur lag, zeer opmerkelijk, geheel buiten de puin, plat op het terrein neergesmaakt. Groote stukken steen waren er weinig; het meeste was tot puin vermorzeld. Het reservoir is blijkbaar loodrecht naar beneden gezakt en stond nog binnen den muuroortrek. De onderrand waarop de omhulling rustte, was door de puin heen over een kleine lengte zichtbaar. Deze maakte nu naar schatting een hoek van 20 graden met den horizont, terwijl het reservoir veel schuiner stond. Uit de omstandigheid dat al het puin buiten tegen het reservoir lag en er niets onder, viel op te maken, dat de muur naar buiten is uitgeweken. De inhoud van het reservoir was 300 m<sup>3</sup>. De schade werd geraamd op ongeveer f. 25.000,-; restte de vraag wie haar zou dragen. In eene vergadering van de Gemeenteraad op 24 febr. werd door den Burgemeester meegedeeld, dat besprekingen waren gehouden met de belanghebbenden over het ongeval. Tusschen gemeentebestuur, de aannemers, de heren J.v.Noordenne te Utrecht en J.v.Vendeloo te Velsen, en de hr. J. Schotel, ing. te R'dam, was overeengekomen om over te gaan tot een benoeming van deskundigen, op den voet van art. 93 495 der algemeene voorschriften voor de uitvoering van werken, vastgesteld 12 dec. 1895. Volgens die voorschriften zal zulk een commissie van deskundigen bestaan uit drie leden, één te benoemen door B. en W., één door de aannemers en een door de kantonrechter in het kanton waarin het werk is gelegen.

Door B. en W. van Helmond werd als deskundige benoemd de Hr. H. v. Schevichaven, hoofd ing. van den Provincialen Waterstaats te 's-Hertogenbosch; door de aannemers en den ingenieur was als zodanig uitgenodigd de Hr. J. de Jong, ingenieur-



architect van Gemeentewerken te Rotterdam. Vanwege beide evengenoemde partijen werd voorts den kantonrechter van Helmond uitgenodigd mede een deskundige arbiter aan te wijzen. Er is geen twijfel aan of Helmond zal zijn watertoren terug hebben; het heeft slechts wat geduld te beoefenen, en in zover is er niet veel verbeurd. Zelfs zou men kunnen aannemen, dat het zoo eigenlijk maar het beste is geweest, beter althans dan dat de toren eerst later eens zoo top zwaar is gebleken, wanneer de waterleiding reeds in werking was geweest. Zoo kan men ook uit deze ramp leering opdoen met de overtuiging, dat de nieuwe toren voorwaar wel goed zal worden nagezien en niet als een "torentje bussekruid" zal onduikelen. Hoe dit zij, ook uit een oogpunt van constructie en techniek leek ons dit geval zeer merkwaardig.

Br.B. v.d. Ven.

---

Als nieuwe leden mochten wij noteren de Heren:

J.v.Griensven,

Pr. Bernhardlaan 4, Helmond

G.v. Berlo

Nachtegaallaan 107, Helmond.

Tot onze spijt hebben wij Mevr.Slichting-v. Wel wegens verhuizing naar Amsterdam afgeschreven.

Onze Kring telt nu 128 leden. !

---

Cursus Oudschrift.

Gezien de belangstelling voor de cursus oud schrift in het afgelopen seizoen in Aarle-Rixtel gehouden heeft ons bestuur de Heer Verschueren Gemeente Archivaris, bereid gevonden in het komende seizoen ook voor onze Kring een dergelijke cursus te geven.

Het archiefbezoek is dermate toegenomen dat hietoe aanleiding was aangezien de dienstverlening aan de bezoekers vrijwel ondoenlijk wordt. Voor allen, die geïnteresseerd zijn in stamboomonderzoek en de geschiedenis van stad en streek, wordt hier een unieke kans geboden om vertrouwd te raken met het oude schrift. Zonder deze primaire kennis is het onmogelijk om aan een of ander onderzoek te beginnen dat van voor 1800 dateert.

De cursus zal bestaan uit tien lessen. Het cursusgeld bedraagt f. 25,- vooraf te betalen, ondermeer voor te verstrekken copiën van oude stukken en andere onkosten. Met dit bedrag komen we juist aan de kostprijs. Het is ondergetekende bekend, dat er ook bij velen van onze leden hiervoor belangstelling bestaat. Het bestuur van onze Kring zou daarom graag zien dat deze personen zich opgeven voor deze cursus, voor 10 november. Wij kunnen ten hoogste 15 pers. aannemen. Het eenvoudigste is, wanneer event. deelnemers aan deze cursus zich schriftelijk melden bij ondergetekende. Als de cursus doorgaat, krijgen de deelnemers nog nader bericht, wanneer en waar de cursus gegeven wordt. Om de studerende jeugd niet te zwaar te belasten, meenden wij voor hen het cursusgeld te stellen op f. 12.50.

Br. B.v.d. Ven,  
Ruusbroecklaan 50 Helmond.



11

"

Het Poortgebouw van Kasteel Croy.

Zoals de trouwe bezoeker van onze Heemkunde-  
kring "Peelland" zich nog herinnert, hebben wij  
enkele jaren geleden een vergadering met koffie-  
maaltijd gehouden in Kasteel Croy.

Deze avond was zeer geanimeerd en velen hebben  
tevens genoten van het mooie kasteel, waarin  
wij toen vertoefden.

● Helaas hebben wij het poortgebouw in de duister-  
nis niet meer kunnen aanschouwen, anders waren  
er toen reeds hierover opmerkingen geplaatst.  
Het ziet er n.l. zeer bouwvallig uit en de  
aandachtige liefhebber van "Croy", die er  
vele malen per week langs fietst, ergert zich  
er iedere keer weer aan dat deze "entrée"  
steeds bouwvalliger wordt.

Is het niet nodig, in deze tijd van aktie-  
groepen e.d., ook eens de aandacht op dit  
"monument" te vestigen, waarvoor iedereen  
"zorg" heeft ?

Of wacht het op een restauratie onder leiding  
van "Monumentenzorg", die het zeer zeker ter  
harte zal gaan ?

Croy, let op Uw saeck ( poort ! )

P.H.

De kring Aarle Rixtel nodigt ons uit op  
dinsdag 7 nov. a.s. om 8.15 in Zaal van  
Bragt, Kerkstraat, Aarle Rixtel.

De Heer Jean Bergé 2e secr. van de heemkunde-  
kring Breda zal ons laten gebieten van een  
modeshow uit grootvaderstijd.

De Heer Bergé, die in het hartje van Breda,  
een gerenommeerde herenmodezaak drijft, welke  
van vader op zoon is overgegaan, heeft 'n  
grote verzameling hoeden, costuums, strijk-  
ijzers en andere attributen, die vroeger,  
in de zaak van zijn voorvaderen werden  
gebruikt. Hij zal die meebrengen om ze ons  
te tonen en te laten bewonderen.

Daar de Heer Bergé een vlot causeur is en een  
grote liefde heeft voor zijn vak, zal hij  
over dit boeiend onderwerp niet alleen vlot  
weten te vertellen, maar tevens met grote  
zwier weten te vertonen.

Wij zijn er daarom van overtuigd, dat ons  
een prettige avond staat te wachten.

Bestuur Heemkunde  
Peelland.



